

Als volwassen jonge vrouw rijdt ze de dageraad in. Zij krijgt in dit niet zo absurde stuk het laatste woord, en dat stijgt ver uit boven het etnische zelfbeklag van de twee opponenten.

Sacraal geworden taboes

Stel je even voor dat een zakenman uit Tel Aviv, een overlevende van de Holocaust, ergens in de Negev woestijn verdwaald geraakt en er geconfronteerd wordt met een dakloos geworden Palestijn, en dat voor de rest het stuk van Tabori ongewijzigd bleef. Ik vermoed dat zowel de joodse als de pro-Palestijnse pers vreselijk verontwaardigd zouden reageren, want hier wordt geen enkel taboe onbesproken gelaten. Toch kan je onmogelijk beweren dat Tabori hier cynisch of tactloos met de herinnering aan onrecht, vervolging en diepe ellende is omgesprongen. Alleen weigert hij bij die herinnering te blijven stilstaan, alsof daarmee alles voor altijd gezegd en gevoeld zou zijn. Die taboes zijn echter al zo diep in ons collectieve geweten vastgroeit dat je er blijkbaar alleen met grove middelen tegenaan kan gaan, en dat doet hij, zonder ook maar één van de bekende clichés te sparen. Het stuk wemelt van pijnlijke en vaak kwetsende verwijzingen naar de positie en het

zelfbeeld van joden en Indianen, het tekent een weinig smaakvol beeld van een mentaal gehandicapte en veegt de vloer aan met de 'American way of life'. Neem het verhaal van de oude Hoofdman Valkenoog die eindelijk op het krijgspad gaat om zijn onderdrukte en vernederde volk te bevrijden. En die al het geld dat hij voor die kruistocht verzameld had op één nacht in een of ander motel verdrinkt en op zijn eentje de machteloosheid van de hedendaagse Indianen pijnlijk realistisch vertegenwoordigt. Of de carrière van Roodgezicht zelf, die als Hollywoodfigurant overleeft en op de duur niet meer weet of hij nu echt Indiaan is of slechts een derderangsacteur die al lang geen eigen identiteit meer heeft. Het zijn even ontnuchterende beelden als die van Weisman en zijn vrouw Bella. Maar waarschijnlijk is een dergelijke ongenadige ontnuchtering nodig om de onbevredigende status quo in vraag te stellen die juist door die eeuwige slachtofferideologie in stand wordt gehouden. En zolang die blijft bestaan zal de verdeeldheid tussen de echt of vermeend benadeelde groepen alleen nog dieper worden, zoals dat vandaag in de VSA het geval is met de malaise tussen bijvoorbeeld de zwarten en hun vroegere progressieve joodse sympathisanten, of tussen de

zwarten en de Portoricanen, de Indianen en de halfbloeden en zelfs de mannelijke homoseksuelen en de lesbiennes. Vandaar dat dit stuk, dat meer dan twintig jaar geleden geschreven werd, nog steeds en jammer genoeg niet verouderd aandoet. In een land waar de arme blanken in Mississipi zich met geweld verzetten tegen de hulp aan de al even arme bootvluchtelingen, en waar iedere vermindering van het sociale budget alle getroffen tegen elkaar mobiliseert in plaats van tegen de ware verantwoordelijken voor dit wanbeleid, heeft Tabori's stuk nog niets van zijn actualiteitswaarde verloren. Het klopt natuurlijk dat wie dit alleen als een sociaal commentaarstuk leest, de literaire en theatrale waarde ervan uit het oog verliest. Maar dit geldt ook omgekeerd: wie hier alleen maar een soort van Beckett-achtig tooneel ziet, vermindert de bijdrage van Tabori (én van Beckett) aan het sociaal-politieke debat. Ik denk dat hier op één uur zoveel rake dingen gezegd worden dat het een domme belediging zou zijn, dit stuk te willen reduceren tot louter entertainment. Alsof er daarvan nog niet voldoende zou worden geproduceerd.

Ludo Abicht

Weisman en Roodgezicht (De Trust)
Foto Anneke Blok